

tesen erre az esetre is vonatkozik a biztosítási szerződéseknek az a rendszerint minden kötvénybe felvett feltétele, hogy a fizetésre kötelezett — jelen esetben a biztosító — szabad választására van bízva, hogy a ténylegesen megállapított fizetési eszközben, avagy a napi árfolyam szerint annak pengő értékében teljesíti a fizetést.

Itt meg kell jegyezni, hogy belföldi biztosított, amennyiben külföldi biztosítótól belföldön, vagy külföldön esedékes kárkövetelése külföldi valutában, vagy devizában kifizetést nyer, ezen követelést az 1931. évi XXXII. t.-c. alapján bejelenteni tartozik és a Nemzeti Bank a fenti törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1931. évi 7310. P. M. számú rendelet értelmében, ezen külföldi pénznemben járó követelést igénybe veheti.

Meg kell még említenem az 1932. évi 4100. M. E. számú rendeletet is ennél a kérdésnél. Ezen rendelet 3. §-a ugyanis megtiltja, hogy belföldi, vagy belföldön élő külföldi a Magyar Nemzeti Bank engedélye nélkül élők közötti jogüggyellett megszerezze külföldi hitelezőnek belföldi adóssal szemben fennálló bármely pénzkövetelését. Ez a tilalom a biztosítási gyakorlatban abban az igen ritka esetben nyerhet alkalmazást, ha külföldi biztosítottnak magyar biztosító intézettel szemben lejárt kárkövetelése támadna.

A *viszontbiztosítások* sima lebonyolítása elé gördítették a legnagyobb akadályokat a korlátozó rendeletek, úgy, hogy azok életbeléptekor eleinte tényleg nehézségek támadtak. Ugyanis a viszontbiztosítások nagyrésze külföldi viszontbiztosító intézetknél történik, már pedig a fentebb közölt rendeletek értelmében a viszontbiztosítási díjakat ezen külföldi cégeknek kifizetni, vagy átutalni nem lehetett. A biztosító intézetek ezen a bajon úgy segítettek, hogy a Nemzeti Bank engedélyével clearing útján intézik el a biztosítási díjak és kárkifizetések elszámolását. Az elszámolás alapján a viszontbiztosítónak esetleg járó összeget természetesen átutalni az 1931. évi 6900. M. E. számú rendelet értelmében nem lehet.

A *díjtartalékokra* vonatkozólag különösen lényeges változást a rendeletek nem jelentenek, mert a felügyelő hatóság által előírt befektetési lehetőségek a díjtartalékok tekintetében ezután is fennmaradnak. Legfeljebb azt kell megemlíteni, hogy esteleges külföldi devizákban vagy valutákban elhelyezett tartalékok a Nemzeti Banknak bejelentendők és a Nemzeti Bank által igénybevehetők.

D. B. Z.

Jogügyleti határkérdések. Nem új jogéletünkben az a törekvés, mely jogügyleteink külső határainak elmosódása folytán a jogterületen mintegy mérnöki felmérés során igyekszik számbavenni az eltolódott, vagy elmosódott határokat és miután azoknak visszaállítása nem is lehetséges, de nem is kívánatos, az új

határok lehető pontos fixirozását tüzi ki céljául. Jelenleg két ügylet közötti elmosódott határt kívánok megállapítani: az adás-vétel és a vállalkozási szerződés határait.

Adás-vétel jön létre, ha a felek a vétel tárgyára és árára vonatkozóan megegyeztek (K. 336. §.). De consensuál contractus a vállalkozási szerződés is, mely létrejön, ha a vállalkozó meghatározott mű előállítására a megrendelő meghatározott ellenérték-díj-fizetésére kötelezi magát. (Mtk. 1580. §.) Feltételezve azt, hogy a szerződő felek között verbálcontractus formájában történt a megrendelés és elfogadás anélkül, hogy a szerződés mineműségét (Kt. 265. §.) érintették volna és így ügyletkötő akaratuk ilyen irányban nem nyilvánult meg, melynél fogva, ha a jogügylet mineműségét vizsgáljuk, kizárólag az ügylet tartalmának, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás anyagának vizsgálatába bocsájtkozhatunk. A szolgáltatás jelen esetben anyag, melyet a szállító *anyaghereskedő* felszerelni is tartozott volna az egy összegben fizetendő készpénz ellenérték fejében.¹⁾ A szállításról kiállított ésösszecszerűségben nem vitás szállítólevél két tételt, anyagot és munkabért (óradíjat) tüntet fel.

Konkrét jogeset kapcsán felperes meg- és átvett áruk vétel-árának megfizetése iránt indította keresetét. Az elsőbíróóság, anélkül, hogy az ügyleti tartalom alkotó elemeinek, a szolgáltatásnak egymásközötti arányát vizsgálta volna, megállapította kizárólag a munkabér feltüntetését véve ítéletének alapjául, hogy vállalkozási szerződés létesült és a keresetet, miután az meg- és átvett áruk behajtása iránt indult, elutasította. A felsőbíróóság a Kt. 265. §-ának szem előtt tartásával a bizonyítást oly irányban rendelte el, hogy az ügyletkötő felek akarata mire irányult, azaz *milyen* szerződést akartak a felek kötni? A bizonyítás a szerződés verbális formája miatt természetesen sikertelen maradt és nyitva hagyta a kérdést, mert az ügyletkötő felek akarata ilyen irányban ki nem terjedt, azaz nem állapodtak meg abban, hogy milyen szerződést kötnek.

A Kt. 258. és 259. §-ai nem oldják meg teljesen a kérdést, mert ezek csak az adás-vételre nyújtanak elégséges meghatározást, de a vállalkozási szerződés természetesen kiesik körükből, miután a Kt. csak ingó dolgok fel- vagy átdolgozását tekintí kereskedelmi ügyletnek, de sem a saját anyag feldolgozásán, sem a kereskedelmi ügylet átfogó, nem pontos megjelölésén kívül mást nem ad, hanem a magánjog általános szabályai szerint elbírálandónak jelöli meg a vállalkozási szerződést. A locatio conductio operis terminológiája szerint jelen esetben az ügylet

¹⁾ Szándékosan használom az ellenérték kifejezést és nem akarok a végleges állásfoglalás előtt a vételár vagy díj fogalmakkal operálni.

adás-vétel lenne, miután az anyag túlnyomó részét a vállalkozó adta és ugyanezt a szellemet tükrözi vissza az Mtk. 1601. §-a is.²⁾

Ugyanezen paragrafus második bekezdése azonban nem helyettesíthető dolgok előállítása alkalmával kétség esetén a jogviszonyt a *vállalkozási szerződés* szabályai szerint elbírálandónak jelzi. A helyettesíthetőség fogalmának eldöntése, mely ugyan pillanatnyilag a legposszibilisebbnek látszik, nem döntheti el egymagában a kérdést, mert épen a kereskedelmi és életviszonyok kifinomultsága és sokfélesége sok esetben tenné vitássá önmagában a helyettesíthetőséget és e jog, illetve részben a ténykérdés nyitvatartása miatt az esetek különfélesége szerint dőlnének el sokszor csak bírói cogitatio alapján fontos és mélyreható jogviták.

A helyettesíthetőség fogalmának vizsgálatát a szerződés minemiségének szempontjából tehát subsidiár jelentőségűnek fognam fel és helyesnek tartanám a belső összecszerűség egymásközötti arányának vizsgálatát, miután a felek idevonatkozó minősítő akarata nélkül és a helyettesíthetőség sokszor bizonytalan és hosszú bizonyítási eljárására való tekintettel ez az utolsó ismérv, melynek vizsgálatával a jogügylet minemősége megállapítható.

A jogügylet ezen álláspont szerint belső tartalmához képest minősítené önmagát, aszerint, hogy az anyag értéke vagy a munkadíj benne a túlnyomó. Vagyis az adás-vételi teljesítés minőségének analógiájára, mely aszerint minősíti az ügyletet vételnek, vagy cserének, hogy milyen arányban szerepel a vételárban nem pénzbeli érték... itt nem a teljesítés, hanem a szolgáltatás túlnyomó részének minősége szerint fognam fel a kérdést és ennek eredményéhez képest minősíteném a jogügyletet adás-vételi vagy vállalkozási szerződésnek.

Külföldi jogrendszerekben sem ismeretlen a kérdés, de különösen eminens érdekű nálunk, ahol a Pp. határozottan előírja a keresetlevélbeni kötelező jogcím megjelölést és egy elmosódott határu jogügyletnél a bírói értelmezés önkényének teszi ki magát felperes, vagy keresetváltoztatásnak. Ha a Kt. hézagait a javaslat részben ki is tölti, ez nem teljes és nem megnyugtató, mert bírói consideratio tárgyává tesz olyan kérdéseket, melyeknek *előre* szabályozottsága törvényi feladat.

Dr. Somogyi Ferenc.

²⁾ Mtk. 1601. §.: Ha valaki ellenérték fejében helyettesíthető dolog előállítására akként kötelezi magát, hogy az anyagot egészben, vagy túlnyomó-részben maga adja hozzá, a szerződést kétség esetén vételnek kell tekinteni.